

Planiranje i praćenje u projektnom pristupu učenju

Drgestin, Josipa

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:327104>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-04**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Josipa Drgestin

PLANIRANJE I PRAĆENJE U PROJEKTNOM PRISTUPU UČENJU

Završni rad

Zagreb, rujan, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Josipa Drgestin

PLANIRANJE I PRAĆENJE U PROJEKTNOM PRISTUPU UČENJU

Završni rad

Mentor rada:

Prof.dr.sc. Daria Tot

Zagreb, rujan, 2022.

SAŽETAK

Odgojitelji nastoje prepoznati individualne potrebe djece kako bi mogli svoj rad prilagoditi njihovim potrebama i željama. Takva atmosfera u vrtiću potiče dječju kreativnost i sposobnost, a usmjerenost na njih podrazumijeva razvoj i odgoj autonomije i slobode svakog djeteta. Integriranost kurikuluma je bitna značajka koja uključuje cjeloviti odgoj i obrazovanje usklađen s integriranim načinom prirodnog učenja djeteta. Odgojitelj u vrtiću nema ulogu izravnog poučavatelja već neizravnog vođe koji organizira okolinu i materijale za rad kako bi djecu naučio samostalnosti i stjecanju znanja. Također je vrlo bitno da dijete samostalno shvati jesu li njegovi postupci u redu ili ne jer se u suprotnom može razvijati kao biće koje je ovisno o mišljenju drugih. Odgojitelji također trebaju graditi povjerenje u djecu i njihove sposobnosti te trebaju poticati njihove ideje i samostalnost. Cilj je postići da djeca samostalno iniciraju aktivnosti, dolaze do zaključka te nauče preuzeti odgovornost za vlastite postupke. S obzirom na način provođenja projektnih aktivnosti, postoje različite koncepcije rada pa sam tako opisala značajke Katz i Chard, Reggio, Cvetković Lay i Korak po korak koncepcije rada kroz naglasak na njihove sličnost i osnovne razlike. Dječje aktivnosti mogu se pratiti kroz likovne radove, plakate, makete, fotografije, video zapise i slične tragove koji ostaju iza samostalnoga ili grupnoga rada djece što čini dokumentaciju. U radu je kroz fotografije prikazana projektna aktivnost i dio dokumentacije na temu „Životinje“ u jednom zagrebačkom vrtiću. Roditelji i odgojitelji kroz praćenje aktivnosti i putem dokumentiranja bolje upoznaju dijete i njegove interese, a to razvija partnerski odnos koji je važan za kvalitetan rad odgojno-obrazovne ustanove.

Ključne riječi: odgojitelj, kurikulum, vrtić, učenje, samostalnost

SUMMARY

Educators try to recognize the individual children's needs so they adapt their works towards their needs and wishes. Such atmosphere in the kindergarten encourages children's creativity and ability, and the focus on them implies the development, upbringing of autonomy and freedom of each child. Curriculum integration is an essential feature that includes comprehensive upbringing and education aligned with the integrated way of natural learning of the child. Kindergarten educator does not have the role of a direct teacher, but as an indirect leader who organizes the environment and materials for work in order to teach children independence and knowledge gaining. It is also very important for a child to independently figure it out whether his/hers actions are right or not, because otherwise, a child can develop as a human being who is dependent on the opinion of others. Educators should also build confidence in children and their abilities, and should also encourage their ideas and independence. The goal is to achieve that children independently initiate activities, come to the conclusion, and learn to take responsibility for their own actions. Depending on the way project activities are carried out, there are different conceptions of work, so I have described the features of Katz and Chard, Reggio, Cvetković Lay and Step-by-step conception of work by emphasizing their similarities and basic differences. Children's activities can be followed through artworks, posters, models, photographs, videos and similar traces that stay behind from children's independent or group work, and that makes documentation. In one of the kindergarten in Zagreb, project activity and part of the documentation on the subject of 'Animals' were shown through photographs. Through monitoring activities and documentation, parents and educators get to know the child and child's interests better, and this develops a partnership relationship that is important for the high-quality work of the educational institution.

Keywords: educator, curriculum, kindergarten, learning, independence

Sadržaj

1.UVOD	1
2.PROJEKT U PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU.....	2
2.1.Kurikulum predškolskog odgoja.....	2
2.2.Učenje kroz projekt.....	3
2.3.Dokumentiranje projektnih aktivnosti djece.....	7
2.3.1. Dokumentacija kao pomoć u razvijanju partnerskog odnosa s roditeljima.....	12
3.RAD NA PROJEKTU	14
3.1.Temeljne značajke rada na projektu	14
3.2.Koncepcija rada na projektu.....	15
3.2.1. Katz i Chard koncepcija projekta.....	16
3.2.2. Reggio koncepcija.....	17
3.2.3. Cvetković Lay koncepcija.....	18
3.2.4. Korak po korak koncepcija.....	20
4.ZAKLJUČAK.....	21
5.LITERATURA.....	22

1.UVOD

U predškolskom kurikulumu naglašena je potreba za uključivanjem djeteta u vlastiti odgojno-obrazovni proces, uz stvaranje suradničkog ozračja u dječjim vrtićima. U tom kontekstu se naglasak stavlja na odgovarajuće planiranje i provedbu projekata, odnosno njihovo praćenje i dokumentiranje, a usmjereni su prema razvoju djece na svakom njihovom životnom području. Odgojitelji postaju reflektivni praktičari koji nastoje prepoznati individualne potrebe djeteta te svoj rad prilagoditi potrebama i željama svakog pojedinca.

U radu sam navela što treba osigurati odgojitelj, kako mogu sudjelovati roditelji i šira zajednica da bi projektna aktivnost bila uspješna. Cilj je da dijete samostalno dođe do određene spoznaje kako se ne bi razvilo u biće koje je ovisno o mišljenju drugih. Naglasak je na to da dijete vlastitom dinamikom razvija kritička mišljenja kroz projektno učenje koje mu osigurava posebno iskustvo.

Stvaranje takvog ozračja u vrtiću omogućava kreativan razvoj i poticanje djetetovih sposobnosti. Djecu se uključuje u projekte te im se omogućava da budu sukreatori vlastitog odgojno-obrazovnog procesa. Takav kontekst u predškolskim ustanovama povećava dječje potencijale.

Kroz projekt pod nazivom "Životinje" jednog zagrebačkog vrtića prikazane su faze rada na projektu i različiti načini dokumentiranja kroz fotografije, likovne i grafičke prikaze kako su to učinila djeca i njihovi odgojitelji. Djeca su pokazala veliki interes za životinje i njihova staništa nakon posjete zoološkom vrtu grada Zagreba na temelju čega je nastala ideja, a zatim i projektna aktivnost koja je trajala dva mjeseca. Djeca tako nisu učila samo o životinjama nego i jedni o drugima, upoznali su bolje sami sebe i svoje sposobnosti, ali i kako kao zajednica mogu pomoći životinjama.

Nakon nastanka ideje i planiranja projekta, naglasak je na njegovom dokumentiranju pa tako postoje različiti oblici, namjene i vrste dokumentacije. Slike, crteži, plakati, foto i video zapisi te razne anegdotske bilješke važan su dio projekta. Cjelokupan proces također vodi do partnerstva s roditeljima s ciljem razvijanja partnerstva.

Projektno učenje može se različito provoditi ovisno o koncepciji rada pa sam tako navela strukturu, ciljeve i zadatke, ali i način rada kroz Katz i Chard koncepciju, Reggio koncepciju, Cvetković Lay koncepciju i Korak po korak koncepciju.

2.PROJEKT U PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

2.1..Kurikulum predškolskog odgoja

Teorijski i praktično postoje različiti načini razumijevanja kurikuluma. Integriranost kurikuluma je bitna značajka koja uključuje cjeloviti odgoj i obrazovanje usklađen s integriranim načinom prirodnog učenja djeteta. Kurikulum koji je razvojno primjeren temelji se na djetetovim interesima, razvojnim potrebama i mogućnostima (Slunjski, 2011).

Usmjerenost na dijete podrazumijeva uključivanje individualnih razlika među djecom, a to znači razvoj i odgoj autonomije i slobode svakog djeteta. Pravo na različitost sve više se uključuje u suvremeni kurikulum predškolskog odgoja i obrazovanja. Da bi se što bolje razvijale individualne sposobnosti svakog djeteta, u vrtićkim skupinama sve više se daje prednost radu u manjim grupama u kojima djeca imaju na izbor više aktivnosti koje svako dijete samo može odabrati sukladno vlastitim interesima.

U sklopu ovakvog promišljanja odgojitelj nije izravni poučavatelj, već je neizravni vođa. On organizira okolinu, odabire potreban materijal, daje prijedloge aktivnosti čiji je cilj poticanje samostalnog učenja i kritičkog razmišljanja kod djece. Cilj je djecu naučiti samostalnom stjecanju znanja kao izuzetno važnoj vrijednost koju bi odgojitelji trebali razviti kod djece. Iznimno je bitno da dijete samostalno dođe do spoznaje jesu li njegovi postupci u redu ili nisu jer su u suprotnom velike mogućnosti da se razvija kao biće koje je ovisno o mišljenju drugih.

Odgojitelji trebaju graditi povjerenje u djecu i njihove sposobnosti, trebaju poticati njihove ideje te njihovu samostalnost u svakom smislu. Kreativni razvoj djeteta potiče njegovu autonomiju i razvoj individualnosti. Dijete mora imati slobodu u razvoju vlastite kreativnosti jer ako se potiskuje djetetovo kreativno izražavanje, ono će s vremenom nestati.

Provedba kurikuluma kao dijela Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje u vrtićima ovisi o posebnosti okruženja u kojem se nalazi svaki pojedina ustanova: kultura i tradicija vrtića, prostorno i materijalno okruženje te socijalno okruženje vrtića. Kultura vrtića podrazumijeva način na koji razmišljaju zaposlenici unutar ustanove te način na koji provode predškolski odgoj i obrazovanje. Poticajno prostorno okruženje je ono koje je slično obiteljskom okruženju kako bi i djeci i odgojiteljima bilo ugodno (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014).

Promjene koje se odnose na neposrednu organizaciju prostora, materijale za aktivnost,

igračke i sl. pružaju djeci nove mogućnosti za aktivnosti koje im ranije nisu bile dostupne. Kako bi se povećao učinak odgojno-obrazovne prakse, odgojitelj pažnju treba usmjeriti na kvalitetu interakcije među djecom i odraslima kroz promjenu fizičke i socijalne organizacije (Miljak, 1996).

Kurikulum vrtića je odgojno-obrazovni koncept koji napreduje, odnosno razvija se u pojedinom vrtiću, a slaže se s kvalitetom uvjeta za odgoj i druga učenja tijekom različitih aktivnosti u vrtiću. Ovaj koncept je kvalitetan kada objedinjuje sva područja djetetova razvoja, odgovara prirodi učenja djeteta i sl. Djetetu unutar pojedine aktivnosti treba omogućiti samostalan izbor koji se temelji na njegovim izborima i potrebama jer se tako potiče njegova samostalnost.

Kod izrade kurikulumu kreće se od potreba pojedinog djeteta, a cilj je postići autonomiju djece na način da djeca samostalno dolaze do zaključaka, da samostalno iniciraju aktivnosti i nauče preuzeti odgovornost za vlastite postupke. Polazište kvalitetnog kurikulumu je dijete kao individua i njegovi interesi, stil učenja te prethodna znanja i iskustva (Slunjski, 2001).

Pri planiranju kurikulumu ne određuje se što će točno djeca učiti, vrijeme u kojem će se učiti niti vrijeme u kojem trebaju nešto usvojiti kako sam naglasila u uvodu ovoga rada. Ono što se planira i osmišljava je okruženje i materijali koji će se ponuditi djeci. Da bi odgojitelji znali kako će opremiti prostorno-materijalno okruženje, moraju pažljivo pratiti djecu tijekom njihovih aktivnosti i dokumentirati te na kraju odabrati ono što najviše privlači pažnju djece. U procesu planiranja trebaju voditi računa o razvojnim stupnjevima svakog djeteta, o individualnim razlikama među djecom i potrebama svakog djeteta.

Kurikulum koji je kvalitetan objedinjuje sva područja djetetova razvoja i njegova učenja i omogućuje mu samostalan izbor ovisno o onome što ih zanima i razvojnim potrebama. Odgojno-obrazovni proces slaže se s kvalitetom uvjeta koji uz odgoj i učenje, obuhvaćaju način života djece (Slunjski, 2001).

2.2. Učenje kroz projekt

Projekt podrazumijeva različite načine na koji djeca i odgojitelji istražuju i integrirano uče. Može se shvatiti kao određena vrsta plana u koje su uključene brojne aktivnosti u kojima djeca (ili jedno dijete) nastoje detaljno istražiti određeni problem ili temu i tako bolje razumjeti okruženje u kojem se nalaze, ali i vlastito iskustvo.

Autorica Slunjski (2013, str. 1) određuje projekt kao "...sklop aktivnosti u kojima

jedno ili više djece proučava neku temu ili problem, uz primjerenu podršku odgojitelja. To je oblik integriranog kurikuluma u kojem djeca, prema vlastitim interesima i mogućnostima, uz suradnju s drugom djecom i uz nenametljivu asistenciju odgojitelja, poduzimaju različite istraživačke i druge aktivnosti u kojima aktivno stječu iskustva i znanja“.

Trajanje projekta može biti različito što znači da minimalno može trajati nekoliko dana do čak nekoliko mjeseci ili cijelu pedagošku godinu. Treba istaknuti kako je važna aktivna uloga djeteta pa tako dijete svoje kognitivne vještine kroz projekt pretvara u vještine učenja. Kroz cjelokupan proces dijete se razvija i kroz intenzivnu suradnju s vršnjacima i odraslima (Katić,2008).

Kod projektnog pristupa učenju poseban naglasak stavlja se na uključenost djeteta prilikom izbora teme jer je važno da tema bude zanimljiva djetetu. Samim time dijete će biti intenzivno uključeno u cijeli proces na način da nove informacije poveže sa svojim ranijim iskustvom.

Autorica Mlinarević (2009, str.32) za projektno učenje kaže da je “...proces sudjelovanja djeteta u kooperativnom dijalogu s partnerima kompetentnijima od sebe samoga, u kojem ono internalizira jezik zajedničkih interakcija i kasnije ga neovisno o njima koristi kako bi organiziralo svoja nastojanja u sličnim situacijama.”

Kroz projektno učenje aktiviraju se sva područja djetetova razvoja i to putem praktičnih aktivnosti. Na temelju toga mogu se istaknuti neki osnovni ciljevi projektne aktivnosti, a svima im je zajednički nazivnik “razvoj”. Od razvoja određenih vještina i sposobnosti do razvoja znanja i socioemocionalnog razvoja. To se postiže kroz ciljano planiranje u fazama, ali uz motivaciju i interes djece te njihovom organiziranošću i osobnom odgovornošću. Ne treba zanemariti niti partnerski odnos između odgojitelja i roditelja tijekom cjelokupnog procesa.

U odgojnoj teoriji i praksi postoje različiti oblici učenja kroz projekte. U praksi se najčešće pojavljuje rad na temi koju odabire odgojitelj uz suglasnost djece. Tema koja se obrađuje podrazumijeva nešto što je odgojitelj planirao kao nešto bitno za djecu i kao nešto iz različitih područja čemu će se s različitim opsegom. Uloga odgojitelja može biti da samo pomaže u izboru te olakšava organizaciju. No, osim navedenog, uloga odgojitelja u ovom obliku učenja može biti i dominantna (Miljak, 1999).

Tema projektne aktivnosti se može odnositi i na neki događaj koji odabiru i realiziraju djeca uz suglasnost odgojitelja koji djeci pomaže u realizaciji projekta. Osim navedenog, projektne aktivnosti služi odgojitelju kako bi što bolje istražio mogućnosti djece u određenom području znanja i vještina te izražavanja i s njima ili pomoću njih izmislio različite praktične

aktivnosti i igre kroz koje djeca mogu učiti na njima zanimljiv način. To je istraživački projekt odgojitelja. Glavna vrijednost rada odgojitelja očituje se u smišljanju praktičnih aktivnosti i igara vezanih uz temu koja se istražuje (Miljak, 1999).

Patarčec (2020) naglašava da djeca na projektu moraju raditi samostalno, a odgojitelj ih na to indirektno potiče. Djeca vođena vlastitim interesom prilikom rada na projektu biraju određenu temu te navedenu temu dublje istražuju. Zadaća odgojitelja je da osigura potrebne materijale te da djecu motivira na razmišljanje, rješavanje problema kao i na razgovor o predmetnoj temi. Odgojitelj treba poticati prirodni tijek razvoja aktivnosti djece, ali i projekta kao cjeline. To može činiti promatrajući djecu na različite načine i dokumentiranjem njihovih aktivnosti kao osnovom svojeg uključivanja u projekt. Navodi kako je nužno slijediti osnovno načelo rada da su djeca pokretači projekta, da im je tema bitna i zanimljiva. Preporuča organizirati razne izlete te uključiti roditelje i širu zajednicu. Cilj je da djeca samostalno preuzimaju i iniciraju što više aktivnosti.

Svaki rad na projektu ima određene faze bez obzira na temu. Moguće je izdvojiti pet faza projektne aktivnosti (Slunjski (2012):

- 1) *Dogovaranje teme*– motivaciju za projektnu aktivnost može izazvati interes i znatiželja djeteta koji se odnosi na neki događaj ili problem. U projektu zagrebačkog vrtića kojeg sam spomenula u uvodu, na projektnu aktivnost “Životinje” potaknuo je posjet zoološkom vrtu grada Zagreba.
- 2) *Definiranje cilja i zadaća*– zadaća odgojitelja je odrediti cilj projekta, a to je ono što djeca radom na aktivnostima trebaju postići. Tako su djeca kroz projekt “Životinje” imala za cilj upoznati životinje, njihovu prehranu i staništa.

Slika 1 : Dječji plan istraživanja životinja iz pustinje (izvor:vlastita dokumentacija)

- 3) *Sastaviti plan projekta*- kroz razgovor i otvorena pitanja odgojitelj potiče djecu na

razmišljanje i iznošenje ideja o tome kako mogu saznati više o temi, tko im može pomoći i sl. Djeca spomenutog zagrebačkog vrtića napravila su plakat kako bi dogovorili kojim redom će istraživati i upoznavati životinje.

- 4) *provođenje projekta* – realizira se razgovarajući s djecom i kroz brojne različite aktivnosti. To je faza koja najduže traje i važno je bilježiti potrebno uz dokumentiranje. Planira se po danima i tako se nastoji realizirati plan kojeg treba neprestano širiti i bogatiti novim aktivnostima čiji su inicijatori djeca. Tako su djeca radeći projekt “Životinje” listala enciklopedije, slikala životinje u sklopu likovnih aktivnosti, koristila razne audio -vizualne materijale kao izvor informacija, istraživala kukce u dvorištu svoga vrtića i razne druge aktivnosti.

Slika 2 : Listanje enciklopedija kao dio istraživanja (izvor:vlastita dokumentacija)

Slika 3 : Likovna aktivnost slikanja životinja (izvor:vlastita dokumentacija)

Slika 4 : Audio -vizualni materijali - izvor informacija (izvor:vlastita dokumentacija)

Slika 5 : Promatranje kukaca iz dvorišta vrtića (izvor:vlastita dokumentacija)

- 5) *vrednovanje projekta* – dolazi na samom kraju, a obuhvaća promišljanje i djece i odgojitelja je li postignut onaj cilj koji je dogovoren na samom početku projektne aktivnosti.

2.3.Dokumentiranje projektne aktivnosti djece

Dokumentiranje projektne aktivnosti ima svrhu da odgojitelj razumije aktivnost djeteta, za dijete da mu omogući da uvidi promjene u vlastitim mišljenjima i stavovima dok roditeljima osigurava mogućnost suradnje s odgojiteljima.

Kod dokumentiranja je važno znati kako odgojitelj može upotrijebiti rezultate nastale nakon određene dječje aktivnosti. Međutim, osim navedenog, bitno je da odgojitelj razumije aktivnost djeteta, da razumije dijete te da stvori uvjete kojima pozitivno utječe na podizanje kvalitete učenja. Bitni su i kriteriji pomoću kojih odgojitelj shvaća značenje dječje aktivnosti na temelju dokumentacije.

Slika 6 : Primjer dječjih radova iz projekta “Životinje” (izvor:vlastita dokumentacija)

Preduvjet suradnje između djeteta i odgojitelja je uočavanje, prihvaćanje i poštivanje razlika. Dokumentacija koja nastaje kao trag djetetove aktivnosti omogućuje svakom djetetu da uočava promjene u svojem mišljenju i stavovima. Upravo te promjene s vremenom postaju prirodne i očekivane i ne stvara se loš osjećaj, već se dočekuje kao uzbuđenje, odnosno kao otkrivanje novog i do tad nepoznatog. Kako bi se to ostvarilo, važna je međusobna komunikacija i uvažavanje koja je ravnopravna između svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa.

Svako dijete ima svoj poseban način kako nešto čini, svoj način razmišljanja i svoj način rješavanja problema, a odgojitelj je taj koji treba podržati raznovrsnost dječjih pristupa.

Osim navedenog, dijete na individualan način interpretira uočene probleme jer je svako tumačenje dio njegove osobne osobnosti. Kada se s djetetom komunicira i kada se podržava različitost, ali i pravo na to da je neka ideja privremena, dijete tako samo zaključuje da je znanje promjenjivo (Slunjski, 2001).

Osim prostora i materijala koje sam ranije spomenula, odgojitelj treba voditi računa da djetetu osigura dovoljno vremena za rješavanje problema, odnosno provođenje određene aktivnosti.

Dijete će dobiti osjećaj da ne razumije ukoliko ga odgojitelj požuruje ili daje gotova rješenja . U tom slučaju nema međusobnog uvažavanja nego prevladava mišljenje odrasle osobe (Slunjski, 2001).

Ono što nastaje između djeteta i odgojitelja ako postoji ravnopravna komunikacija i uvažavanje je partnerski odnos. Iz tog odnosa kroz smislenu komunikaciju proizlaze mnoge prednosti za obje strane.

Smisljena komunikacija je proces u kojem odrasla osoba sluša i promatra dijete, shvaća

njegove aktivnosti, izgovorena razmišljanja i napravljene konstrukcije i likovne i grafičke prikaze. U takvim okolnostima dijete može pratiti vlastito učenje i razmišljanje te preuzeti odgovornost za vlastito učenje (Slunjski, 2001).

Slika 7 : Makete životinja -dječji radovi (izvor:vlastita dokumentacija)

Slika 8 : Dječji crtež i zapis o žirafi (izvor:vlastita dokumentacija)

Slunjski (2001, str.129) za dokumentaciju kaže: „Dokumentacija o aktivnostima djece odgajateljima omogućuje da podrže procese učenja, u kojem istovremeno i oni sami uče od djeteta, o tome kako dijete misli i uči. Ona omogućuje uvid ne samo u to što su djeca radila, nego i kako i zašto su nešto radila, tj. čini vidljivim ne samo produkt nego i proces njihovog rada, pa ujedno predstavlja omogućuje i roditeljima da vide onaj dio života i razvoja djeteta koji je obično nedostupan, ili izvana nevidljiv“

Pomoću uvida u dokumentaciju djetetova djelovanja omogućuje mu se da doživi afirmativno i pozitivno sebe samog, a otvorenom komunikacijom s odraslima, dijete doživljava da mu je znanje priznato, prihvaćeno i podržavano. Dokumentiranjem ranijih znanja djeteta otvaraju se mogućnosti za nadograđivanje, ali i mijenjanje svojih zapažanja i

zaključaka. Na taj način odgojitelju postaje jasniji proces učenja i razmišljanja djeteta.

Odgojitelj na temelju dokumentacije može razgovarati s djecom ili im može omogućiti da međusobno razgovaraju. Navedena im dokumentacija služi kao određena vrsta memorije jer se djeca pomoću dokumentacije prisjećaju ranijih razmišljanja te na osnovi toga grade, nadograđuju svoje mišljenje i stvaraju nove spoznaje i zaključke. Bitno je napomenuti da odrasli ne bi trebali očekivati unaprijed zamišljena rješenja ili neki točan odgovor. Djeci treba omogućiti otvoren dijalog u kojem postoje različita rješenja što znači da ne postoji točno ili netočno rješenje, već su sva rješenja ispravna (Slunjski, 2001).

Slika 9 : Zapis dječjeg plana kako uloviti lava (izvor:vlastita dokumentacija)

U tom smislu Nickerson (prema Slunjski, 2001, str. 130) ističe: „predstaviti znanje jednog pojedinca na taj način da bude pravedno prema njegovom bogatstvu i širini, njegovi različiti stupnjevi posebnosti i određenosti, njegova mješavina javnosti i nejasnosti koji uključuju činjenice i uvjerenja, njegove nekonzistentnosti i kontradikcije, te njegova uvjerenja, više ili manje bezbroj koncepata, načela, veza i procesa...“

Prema dječjem zapisu možemo mnogo toga pročitati i naučiti o djetetu, o njegovu znanju koje je imalo o određenoj temi prije ideje i planiranja projekta i nakon što projekt završi.

Djeca su svjesna da su njihove teorije promjenjive i pokazuju zadovoljstvo kada vide kako se one mijenjaju, razvijaju i napreduju. Kod djece se zbog odgojiteljeva boljeg razumijevanja procesa učenja te zbog slobode misli i djelovanja razvija osjećaj stalnog napredovanja (Miljak, 1996).

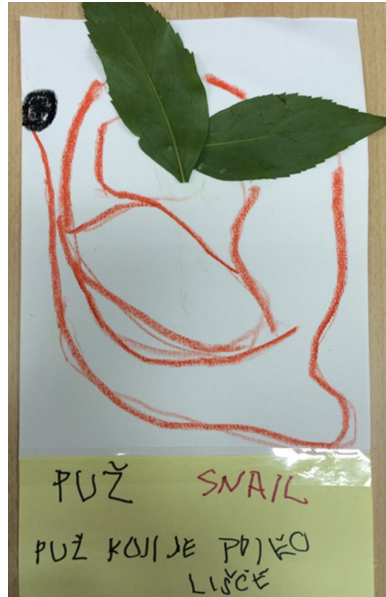
Kako sam spomenula na početku poglavlja, dokumentacija ima svoju svrhu za dijete, odgojitelja i roditelje. Za sve sudionike nosi prednosti u odgojno-obrazovnom procesu, a postoje njezini različiti oblici i namjene. U pogledu namjene, ciljevi su sljedeći (Harris-Helm i sur.,2007, prema Slunjski 2012):

- 1) razvoj kurikuluma- odgojitelj osigurava prostorne i materijalne uvjete,
  - 2) evaluacija postignuća i kompetencija djece- dokumentiranje znanja i kompetencija,
  - 3) profesionalno učenje- samorefleksija,
  - 4) suradnja s drugima- komunikacija i partnerski odnos s roditeljima i drugim kolegama.
- Od oblika dokumentacije navode se individualni portfolio, individualni i zajednički radovi djece, samorefleksija djece, narativni oblici i zapažanja postignuća djece.

Slika 10 : Primjer zajedničkog dječjeg rada u projektu “Životinje” (izvor:vlastita dokumentacija)

Slika 11 : Primjer individualnog dječjeg rada u projektu “Životinje” (izvor:vlastita dokumentacija)

2.3.1. Dokumentacija kao pomoć u razvijanju partnerskog odnosa s roditeljima

Sedamdesetih godina prošlog stoljeća u predškolskom odgoju je započeo rad na novom programu, a pri tome su utvrđeni nedostaci i posljedice postojećeg programa. Tu se posebno mislilo na njegovu strogu organizaciju. Na promjene prakse i teorije predškolskog odgoja utjecala su zbivanja u svijetu, ali i u Hrvatskoj (Miljak, 1996).

Zalagalo se za slobodniju organizaciju odgojno-obrazovnog procesa u predškolskim ustanovama uz otvorena vrata vrtića kako bi roditelji mogli dovesti djecu prema njihovim mogućnostima i potrebama. To je dovelo do integracije odgojno-obrazovnih područja. Preporučeno je i slobodnije obrazovanje, odgoj i njega djece. Naglasak se stavlja na stvaranje uvjeta u kojima će djeca moći provoditi vlastite aktivnosti. Oni se svakako ostvaruju i suradnjom, odnosno uspostavljanjem partnerskih odnosa s roditeljima djece.

Suradnja roditelja i odgojitelja uvelike ovisi o komunikacijskim sposobnostima odgojitelja. Zbog razlika u stavovima i razmišljanjima odgojitelja i roditelja profesionalna znanja i vještine odgojitelja pomažu mu u uspostavljanju partnerskih odnosa s roditeljima. Jedan od načina je putem praćenja i bilježenja djetetovih aktivnosti. Upravo pedagoška dokumentacija može uvelike poboljšati komunikaciju jer omogućuje roditeljima uvid u razvoj i napredovanje svoga djeteta kao i zalaganje odgojitelja. Nužno je da roditelji budu upućeni u različite oblike djelovanja svojeg djeteta, da ih odgojitelji informiraju o tome što se trenutno događa te kako i sami mogu pospješiti djetetov razvoj. Odgojitelji aktivnom komunikacijom s roditeljima upućuju roditelje u stavove i koncepciju koja se provodi u vrtiću. Partnerstvo među roditeljima i odgojiteljima može djeci pružiti poticaje koji će biti raznovrsniji, a komunikaciju i interakciju koja će biti kvalitetnija (Miljak, 1996).

U projektnoj aktivnosti "Životinje" koju prikazujem u radu, roditelji su sudjelovali na način da su izrađivali kostime životinja za kazališnu predstavu i tako da su zajedno s djecom izradili plakat omiljene životinje. Svako dijete je svoj plakat prezentiralo svojim vršnjacima i odgojiteljima.

Slika 12 : Dijete predstavlja plakat koji je izradilo s roditeljima (izvor:vlastita dokumentacija)

3. RAD NA PROJEKTU

3.1. Temeljne značajke rada na projektu

Rad na projektu Slunjski (2012) definira kao sklop aktivnosti u kojima uz podršku odgojitelja djeca (ili samo jedno dijete) pokazuje interes i istražuje neku temu ili problem. Radi se o integriranom kurikulumu u kojem djeca vođena svojim interesima i sposobnostima. Uz pomoć odgojitelja ili druge djece provode razne istraživačke i druge aktivnosti u kojima intenzivno uče i prikupljaju određena iskustva, a uz to uključuju vlastite vještine i postaju odgovorni.

Projektno učenje može se definirati kao postupak sudjelovanja djeteta u timskom dijalogu s partnerima koji su kompetentniji od djeteta. U tom procesu dijete osvještava jezik zajedničkih suradnji te ga kasnije koristi nezavisno da se u sličnim situacijama prema njima organizira (Slunjski, 2001). Projektni pristup učenju naglasak stavlja na:

- smjer teme koje bira dijete,
- način vršenja istraživanja koje bira dijete,
- dijete skuplja informacije i dalje ih interpretira ovisno o ranijem iskustvu i znanjima,
- fokus je na suradnji djece i samorefleksiji (Slunjski, 2012).

Rad na projektu doprinosi povezanosti raznih intelektualnih i praktičnih aktivnosti koja utječu na mnogobrojna područja intelektualnog razvoja. Iz navedenog proizlazi da temeljni ciljevi rada na projektu u predškolskim ustanovama podrazumijevaju usvajanje različitih znanja i pretpostavki, izgrađivanje sposobnosti i primjenjivanje određenih vještina te stimuliranje uspješnijeg socio-emocionalnog razvoja djeteta.

Munjiza i suradnici (2007) navode da su glavne karakteristike projektnog učenja interesi djece, osobna odgovornost, motivacija i organiziranost. Također, među temeljne značajke projektnog učenja ubraja se ciljano planiranje koje se odvija određenom dinamikom, te socijalno učenje i interdiscipliniranost. Na taj se način razvija poseban odnos između odgojitelja i djeteta, a taj odnos je partnerski.

Važnost projektnog učenja provjeravana je i brojnim istraživanjima. Pritom su znanstvenici bili usredotočeni na različite ishode: od brojnih postignuća, vrsta motivacija do drugih pozitivnih osobina koje se mogu usvojiti.

Johnson i suradnici (prema Cota-Bekavac, 2002) navode da je dokazano da djeca koja rade na projektnim aktivnostima uspješnije stječu vještine i različita znanja. Na taj se način stimulira djecu koja su manje motivirana i razvija se njihovo logičko, kreativno i kritičko

mišljenje. Za vrijeme rada na projektu, ali i u drugim situacijama, dolazi do boljih odnosa među djecom. Na taj se način kod djece jača samopouzdanje i samopoštovanje te povećava motivacija i upornost u učenju, a poboljšava se i socijalizacija.

Za djecu s teškoćama u razvoju rad na projektu naročito je prikladan jer partnersko učenje ima važan utjecaj na njihova akademska postignuća, ali i ukupnu kvalitetu njihova života (Gillies, Ashman, 2000).

Odgojitelji trebaju pratiti interes grupe te na temelju svojih zapažanja kreirati razgovor s djecom i zajednički osmisliti aktivnost kao i sam plan aktivnosti. Odgojitelji time preuzimaju ulogu indirektnog vođe aktivnosti te usmjeravaju djecu pitanjima kao što su: tko?, što?, kako? i sl. Nadalje, trebaju osigurati sav potreban materijal, pripremiti prostor u kojem borave s djecom, trebaju pratiti svako pojedino dijete i njegov individualni napredak te svim navedenim radnjama postupno podizati aktivnosti na složeniju razinu.

Rad na projektu zahtijeva rad u malim skupinama, ali i suradničko učenje među vršnjacima, među starijom i mlađom djecom te među djecom i odraslima. Unutar malih skupina sva djeca jednostavnije dođu do izražaja, postoji bolja interakcija među djecom te odgojitelji jednostavnije prate napredak i uključenost svakog djeteta. Jedan od važnih zadataka odgojitelja tijekom projekta je prikupljanje dokumentacije koja je detaljnije razrađena u prethodnom poglavlju.

Promatranjem, zapisivanjem dječjih izjava, snimanjem, prikupljanjem dječjih uradaka i sl. odgojitelji otkrivaju dječje reakcije, otkrivaju kako dolazi do znanja, kakvo je u interakciji s ostalom djecom, otkriva kako bi se projekt mogao proširiti, dobiva povratnu informaciju o sebi kao stručnoj osobi i sl. (Slunjski, 2012)

3.2. Konceptija rada na projektu

Pedagoški pristup ističe da je projekt plan neke aktivnosti, odnosno on određuje način provedbe aktivnosti, a zadatak aktivnosti je postizanje nekog postavljenog cilja. Tijekom projektnog rada dolazi do prožimanja niza intelektualnih i praktičnih aktivnosti koje su usmjerene prema poticanju različitih područja djetetova bića. Temeljni ciljevi rada na projektu obuhvaćaju usvajanje raznih znanja i predožbi, razvijanje sposobnosti i raznih potencijala kod djece te usvajanje različitih vještina. Provedba projekta može biti različita. Nadalje, rad na projektu sadrži određenu strukturu koja ovisi o tematici, ciljevima i zadacima projekta, ali i o načinu razumijevanja samog projektnog zadatka. U tom kontekstu razvijene su različite koncepcije rada na projektu koje se u nekim segmentima razlikuju.

3.2.1. Katz i Chard koncepcija projekta

Katz (prema Slunjski, 2001) rad na projektu smatra osnovom integriranog učenja djece te ga definira kao temu koja se na kvalitetniji i potpuniji način istražuje zajedno s djecom. Zadatak je postizanje što boljeg snalaženja djece u okolini koja ih okružuje. Tijekom provedbe projekta djeca postavljaju pitanja, grade vlastite teorije, traže odgovore na svoja pitanja, razgovaraju s ljudima iz socijalne zajednice koji im ukazuju na probleme istraživanja i sl. Teme su grupirane u devet kategorija; od onih iz svakodnevnog života, lokalne zajednice, zanimljivih događaja i blagdana do općenitih tema.

Radom na projektu djeca se razvijaju u intelektualnom i socijalnom smislu, a u kontekstu u kojem se odvija projekt potiče ih na razmišljanje, suradnju, preuzimanje odgovornosti za vlastite postupke, provjeravanje vlastitih teorija i dr. Znanja, umijeća i iskustva koja djeca steknu prilikom rada na projektu potvrđuju činjenicu da djeca imaju urođenu sklonost prema istraživanju i učenju.

Pravo djeteta na izbor trebalo bi se tijekom projekta osigurati na više razina pa tako osigurati samostalni odabir onoga što će dijete raditi, što će i na koji način istraživati, ali i ono čime će se dijete baviti. Dijete bi slobodno trebalo ući u neku aktivnost te samostalno odlučiti koliko će ona trajati te hoće li aktivnost dijeliti s drugom djecom.

Rad na projektu Katz (prema Slunjski, 2001) dijeli u tri etape. Prva faza se odnosi na planiranje i sam početak projekta. Druga faza podrazumijeva razvoj projekta, a na kraju samorefleksija s evaluacijom kao trećom fazom.

Projekt može krenuti sa zanimanjem djece za neki problem, odgojiteljevim odabirom teme i dogovorom odgojitelja i djece. Tijekom ove etape odgojitelj potiče djecu na razgovor o temi, na razmjenu iskustva o temi, pomaže djeci u promatranju teme iz različitih perspektiva i sl. Nadalje, odgojitelj pomaže djeci u prikupljanju potrebnog materijala. Zajedno s djecom kreira plan aktivnosti te prilikom provedbe aktivnosti odgojitelj promatra djecu da bi doznao na koji način nešto razumiju te kako bi saznao o njihovim pogrešnim teorijama vezanim uz neko područje.

U drugoj etapi projekta naglasak je na novim informacijama. Djeca imaju zadatak istražiti i prikupiti nove informacije te ih uklopiti u već postojeće. Na temelju novih informacija otkrivaju svoje pogrešne pretpostavke te ih ispravljaju, a sve navedene aktivnosti odvijaju se u suradnji s drugom djecom i odgojiteljem koji u ovoj fazi treba osigurati materijale. Djeca u ovoj etapi imaju mogućnost iskorištavanja novousvojenog znanja te na primjeren način izražava ono što su usvojili. Odgojitelj odabire aktivnosti koje će dovesti do

dubljeg razumijevanja problema, s djecom razgovara o dobivenim rezultatima, vodi ih u posjete različitim mjestima šire društvene zajednice, osigurava im neposredno promatranje situacije, odnosno stvari koje se mogu povezati s aktivnošću. Važno je da odgojitelj potiče djecu na suradnju, ohrabruje ih na postavljanje pitanja te traženje odgovora na ta pitanja, na preuzimanje rizika, potiče ih na procjenjivanje vlastitih mogućnosti i sl.

Posljednja etapa rada na projektu obuhvaća refleksiju i evaluaciju. Unutar ove etape posebna se važnost pridaje praktičnoj primjenjivosti novih znanja, a navedenu promjenjivost odgojitelj može uočiti promatranjem dječje igre. Način procjene onoga što se radilo tijekom aktivnosti može biti organizirana izložba radova na panoima, mogu se organizirati roditeljski sastanci na kojima će se prikazati što i kako su djeca radila, odgojitelji mogu poticati djecu da crtaju i dr. Reflektirajući o svojem radu kod djece razvijaju osjećaj bliskosti i zajedništva. Djeca tako postaju svjesna svojih kompetencija te se zajedničkom refleksijom podržava interes djece usmjeren prema daljnjim istraživanjima i sudjelovanju u projektima.

3.2.2. Reggio koncepcija

U ovim didaktičko-metodičkim rješenjima pedagogija polazi od cjelovitosti svijeta k cjelovitom doživljavanju životne stvarnosti koja uključuje spoznaju, emocionalnost i volju. Ovaj pristup kreće od odgojitelja koji dijete vidi kao snalažljivo, snažno, kompetentno biće. Dijete se doživljava kao biće puno potencijala, koje je znatiželjno prema upoznavanju i istraživanju okoline te ima urođenu potrebu za stupanje u socijalne interakcije (Slunjski, 2001). Djeca se promatraju kao aktivna bića s vlastitim potrebama i pravima, a najviše se stavlja naglasak na autentičnost i pravo na sretno odrastanje.

Unutar ovog pristupa potiču se odnosi među djecom, između djece i odgojitelja te djece i njihovih obitelji. Roditelje se smatra sudionicima u odgojno-obrazovnom sustavu. Oni su aktivni sudionici u učenju vlastite djece. Dio su svakodnevnih interakcija, odlaze na izlete s djecom, sudjeluju na posebnim događajima, proslavama, sudjeluju u zajedničkim razgovorima i sl.

Također, u ovom konceptu bitno je kvalitetno osmišljavanje prostora vrtića koji se smatra i trećim odgojiteljem Reggio pedagogije. Prostor se osmišljava na način da potiče slobodu, druženje djece te želju za istraživanjem. Odgojitelji postaju partneri, a to znači da nisu poučavatelji koji prenose znanje djeci. Oni su suučesnici učenja koji potiču djecu na razmišljanje i istraživanje. Odgojitelji pažljivo promatraju i dokumentiraju interakcije i aktivnosti djece.

Nadalje, Reggio odgojitelji potiču različite socijalne interakcije osmišljavajući aktivnosti u kojima su djeca u manjim grupama. Na taj se način svakom djetetu može posvetiti dovoljno pažnje, djeca mogu slobodnije iznositi svoje ideje, lakše se čuju i uvažavaju, postavljaju pitanja i daju odgovore. Osobni ritam djeteta presudan je u planiranju aktivnosti i projekata. Video zapisi, fotografije, snimljeni razgovori djece s drugom djecom te s odgojiteljima, crteži, pisani dnevnici i sl. različiti su načini kojima odgojitelji dokumentiraju aktivnosti u vrtiću. Prikupljanje dokumentacije pomaže im da bolje razumiju djecu i njihova ponašanja, da uvide što djeca znaju, što kod njih najviše budi interes, na koji način uče, razmišljaju i dr.

Roditeljima dokumentacija daje uvid u ono što djeca rade, kako rade, čime rade u vrtiću i dr. „Riječ 'projekt' u Reggio pristupu ima veze s riječju 'projicirati',.. Naime, prema Reggio pristupu tijekom rada na projektu nije moguće unaprijed planirati, nije ga moguće ranije strukturirati, nije unaprijed određena duljina njegova trajanja niti se zna kojim će se smjerom razvijati“ (Slunjski, 2001., str. 41).

Projekt može potaknuti dijete ili odgojitelj koji ima određenu ideju ili problem, a može ga potaknuti neki zanimljiv događaj. Takav projekt može trajati nekoliko dana ili čak nekoliko mjeseci, ovisno o interesu djece. Ukoliko odgojitelj odabire temu, on to ne radi nasumično, već prije odabira teme promatra djecu i na temelju svojih zapažanja daje naslov projektu. Odgojitelju tijekom rada na projektu pomažu različiti stručnjaci, kao što je pedagog ili stručnjak iz područja neke umjetnosti.

Ciljeve, smjerove i sadržaje projekta Reggio odgojitelj ne određuje unaprijed, kao ni trajanje samih aktivnosti. Odgojitelj ne sastavlja plan projekta, već izrađuje shemu koja sadrži početne korake, tj. hipoteze, a nakon toga poticajnim pitanjima potiče djecu na razgovor o temi kako bi doznao što oni znaju o njoj. Prilikom ovakvog rada, djeca imaju izbor i mogućnost samostalnog donošenja odluka za daljnji rad, tj. kod djece se razvija samostalnost u radu na svim područjima njihovog djelovanja.

3.2.3. Cvetković Lay koncepcija

Prema ovoj koncepciji, projekt je plan određene aktivnosti koji se koristi u svim aktivnostima koje podrazumijevaju usklađivanje većeg broja elemenata, a svrha je postizanje unaprijed postavljenog cilja. ”Osobina djece da mnogo uče vlastitom inicijativom, pitajući i istražujući, samostalnim zaključivanjem, iskorištena je pri izradi jednoga novijega didaktičkog modela oblikovanja odgojno-obrazovne prakse –rada na projektu“ (Cvetković Lay, Sekulić Majurec, 2008., str. 138).

Ova koncepcija navodi da se projekt najčešće koristi tijekom onih aktivnosti koje sadrže istraživački rad. Rad na projektu u dječjem vrtiću odvija se u suradnji između odgojitelja i djece. Glavna pretpostavka rada na projektu je da će djeca radeći na projektu, pitajući, istražujući, promatrajući i razmišljajući širiti svoja znanja, razvijati svoje potencijale, sposobnosti i vještine.

U predškolskoj dobi glavni ciljevi rada na projektu su da djeca steknu određene predožbe i znanja, razviju sposobnosti i potencijale i usvoje određene vještine (Cvetković Lay, Sekulić Majurec, 2008).

Jedno od temeljnih načela rada na projektu jest da je djetetu važna tema i da je ono samim time zainteresirano za postizanje cilja. U tom kontekstu djeca bi trebala biti glavni inicijatori projekta. Ukoliko su inicijatori projekta odgojitelji, oni moraju vješto prikazati temu djeci na način da djeca shvate kako je ona važna za njih. Tijekom rada na projektu odgojitelj je voditelj koji djeci pomaže u tome što bi sve mogli doznati o odabranoj temi. Bitno je da on postavlja prava pitanja kojima će poticati djecu da predlažu što bi mogli raditi, kako bi mogli raditi, s ime će se sve koristiti tijekom projekta i dr. Tema projekta može se proširivati, dijeliti se na manje cjeline na način da će se djeca podijeliti u manje skupine i raditi na pojedinim dijelovima.

Da bi se ostvarili zadani ciljevi projekta, djeca trebaju koristiti pomoć osoba izvan vrtića. Poželjno je i organiziranje posjeta raznim mjestima u društvenom okruženju. Također je važno uključivanje roditelja u projekt kako bi se produbila komunikacija roditelja i djece čime se ujedno potiče veća uključenost roditelja u cjelokupni razvoj svojeg djeteta.

Stručan odgojitelj potiče i usmjerava djecu indirektnim putem. Rad na projektu je strukturiran te ima zadane etape. Određivanje teme projekta prva je etapa. Tema može biti vezana uz odgojno-obrazovni proces ili za neki događaj u vrtiću. Samo je bitno da je to tema koja je zanimljiva djeci. Nakon određivanja teme, treba odrediti cilj i zadatke projekta i to je druga etapa. Izrada plana projekta je treća etapa. U toj etapi odgojitelji i djeca zajedno rade plan projekta. U ovoj se etapi razgovara, a djecu se motivira na slobodno istraživanje problema i iznošenja vlastitih ideja o temi. Potiče se djecu na uključivanje osoba izvan ustanove, na planiranje izleta i sl. Međutim, cjelokupni plan ne treba biti unaprijed definiran jer projektno planiranje zahtjeva dinamičnost, fleksibilnost i promjenjivost. U ovoj etapi nastoji se ostvariti plan projekta, ali i njegovo širenje i bogaćenje novim idejama. Vrednovanje postignuća odvija se na kraju projekta. Odgojitelj ima zadatak procijeniti koliko je tema dobro obrađena i je li postignut zadani cilj, ali i u ovoj etapi se uvažavaju djeca, odnosno njihova procjena uspješnosti (Cvetković Lay, Sekulić Majurec, 2008).

3.2.4. Korak po korak koncepcija

Program Korak po korak je program koji naglasak stavlja na djetetova vlastita iskustva i vrlo je važna uključenost obitelji.

Odgojiteljski plan i program integrira istraživačku praksu u obrazovanju u ranom djetinjstvu kako bi se individualizirala iskustva djeteta, ali i ostvarila čvrsta povezanost i rad s obiteljima. Ovaj program je osmišljen na način da zadovoljava specifične potrebe svakog djeteta te istovremeno vodi računa o različitim kulturama i tradicijama. Pri tome je naglasak na tri temeljna načela, a to su individualizacija, samostalan izbor aktivnosti i partnerstvo s roditeljima i drugim članovima obitelji djeteta (Hansen, Kaufmann, Walsh, 2006).

U ovom se program ističe da su djeca najproduktivnija kada su i sama uključena u vlastito učenje. Odgojitelji trebaju poznavati značajke dječjeg razvoja jer oni postavljaju ciljeve, kako za svako pojedino dijete, tako i za cijelu grupu. Prostor dječjeg vrtića treba biti pomno isplaniran, a odgojitelji osiguravaju potreban materijal te stvaraju okruženje kako bi djeca bila poticana na istraživanje, samoinicijativu i kreativnost. Osim kreativnosti, potiču se i druge osobine: sposobnost da se na odgovarajući način nosi s promjenama i utječe na njih, sposobnost kritičkog rasuđivanja i izbora, sposobnost otkrivanja i rješavanja problema, maštovitost, domišljatost te briga o svoj zajednici.

U ovom programu djeca stvaraju vlastito znanje, a odgojitelji potiču razvoj djece ovisno o njihovim potrebama, interesima i sposobnostima. Oni uvažavaju njihove ideje prilikom aktivnosti, djeluju zajedno s njima u radu i igri, oni razvijaju jako osjećaj važnosti i samoinicijative kod djece potičući ih da slijede svoje interese. Jedan od načina poticanja samoinicijative je i samo uređenje vrtićkog prostora.

Vrtićki prostor treba biti uređen na način da sadrži različite centre u kojima se mogu igrati djeca u manjim grupama. Tako djeca biraju što će raditi i s kim će se igrati. Odgojitelji i djeca ravnopravno mogu započinjati i usmjeravati aktivnosti u kojima sudjeluju. Poželjno je ispreplitanje njihovih inicijativa.

Učenje i razvoj kod djece su povezani. Kada dijete radi ono što ga zanima, ono tada uči činjenice, izvodi zaključke, matematički zaključuje, pomoću pokušaja i pogrešaka dolazi do rješenja problema, koristi svoje jezične sposobnosti itd. Projekti se temelje na interesima bilo jednog djeteta ili više djece (Hansen, Kaufmann, Walsh, 2006).

4. ZAKLJUČAK

Odgojitelji u suvremenom vrtićkom okruženju sve više shvaćaju važnost provedbe aktivnosti s djecom kroz različite projekte. Na taj način djeca postaju sukreatori vrtićkih aktivnosti te dobivaju mogućnost da ih usklade s vlastitim potrebama i predmetom interesa. Osim toga, na taj se način potiče samostalnost kod djece i njihov razvoj na gotovo svim područjima. Na temelju toga se može zaključiti da je važnost projektnog učenja od velike važnosti za dijete, odgojitelja, ali i cijelu obitelj.

Rad na projektima s djecom treba pomno planirati i uskladiti s aktivnostima koje djecu zanimaju. Iako su poznate razne koncepcije rada (nekoliko ih je navedeno u ovom radu), može se zaključiti da im je svima polazište interes djeteta. Odgojitelj treba u svemu biti fleksibilan, odnosno treba biti spreman mijenjati planove u odnosu na potrebe i prijedloge djece.

U cjelokupnom procesu važno je dokumentiranje različitih aktivnosti djece tijekom provedbe projekata. Mnogobrojne su prednosti koje dokumentacija ima i za dijete i za odgojitelja. Djeca tako dobivaju autonomiju, osjećaju se prihvaćenima i vide kako se ideje i znanje mogu mijenjati kroz proces istraživanja i učenja. Odgojitelji i djeca na kraju projektne aktivnosti mogu napraviti samorefleksiju te donijeti zaključak o tome jesu li ispunjeni ciljevi zadani na početku projekta. Osim toga, dokumentirane dječje aktivnosti mogu poboljšati komunikaciju između odgojitelja i roditelja. Roditelji, pak, dobivaju informaciju o tome što i na koji način dijete uči i mogu se uključiti u projektne aktivnosti. Istodobno roditelji dobivaju priliku za proširivanje znanja svoga djeteta u partnerskom odnosu s odgojiteljima.

Teme projektnih aktivnosti mogu biti različite, trajanja mogu biti različita, ciljevi mogu biti različiti, ali je uvijek naglasak na učenje i stjecanje iskustva uz podršku odgojitelja i obitelji.

5. LITERATURA

- Cota, Bekavac, M. (2002) Istraživanja suradničkog učenja, *Napredak*, 142(1),32-40.
- Cvetković Lay, J., Sekulić Majurec, A. (2008). *Darovito je što ću s njim?: priručnik za odgoj i obrazovanje darovite djece predškolske dobi*. Zagreb: Alineja.
- Gilles, R.M. i Ashman, A.F. (2000). The Effects of Cooperative Learning on Students with Learning Difficulties in the Lower Elementary School, *Journal of Special Education*, 34(1), 19-27.
- Hansen, K. A., Kaufmann, R. K., Walsh, K. B. (2006). *Kurikulum za vrtiće: razvojno primjereni program za djecu od 3 do 6 godina*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište, Korak po korak.
- Katić, V. (2008). *Različitost pristupa u radu na projektima*. Preuzeto 14.08.2022.: <https://hrcak.srce.hr/173391>
- Miljak, A.(1996). *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja*. Velika Gorica: Persona.
- Miljak, A. (1999). *Rad na projektima*. Preuzeto 14.08.2022.: <https://hrcak.srce.hr/183808>
- Mlinarević, V. (2009). *Iskustva odgojitelja u radu na projektima*. Preuzeto 13.08.2022.:<https://pdfslide.net/documents/vesnica-mlinarevic-osijek-iskustva-odgojitelja-u-radu-na-.html?page=3>
- Munjiza, E., Peko, A. i Sablić, M. (2007). *Projektno učenje*. Sveučilište J. J.Strossmayera, Učiteljski fakultet u Osijeku i Filozofski fakultet u Osijeku, Osijek.
- Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014). Preuzeto 12.08.2022.:<https://hlapic.semeljci.hr/download/nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje/>
- Patarčec, G. (2020). *Rad djece na projektu*. Preuzeto 10.08.2022.:<http://dv-cvrak.hr/wp-content/uploads/2020/03/RAD-DJECE-NA-PROJEKTU.pdf>
- Slunjski, E. (2001). Dijalog – temelj kvalitetnog razvoja predškolskog djeteta. *Učitelj*,

godišnjak Visoke učiteljske škole u Čakovcu, 126-131

Slunjski, E. (2011). *Kurikulum ranog odgoja: istraživanje i konstrukcija*. Zagreb:Školska knjiga.

Slunjski, E. (2012). *Tragovima dječjih stopa: Kako bolje razumjeti dijete? Kako mu pomoći da razumije sebe? Kako ga poticati na samostalno i suradničko učenje?*. Zagreb:Profil.

Slunjski, E. (2013). *Tragovima dječjih stopa*. Zagreb:Profil.

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)